

Kədi Singen Kərenti Kaane Ma

Pəli Alaa Falan Kədi Singena

Kərenti Kaane Ma

Pəli a xərayaan sigatiin firinden, a yi kike fu nun solomasexə raba Girekine konni Kərenti taani. A dənkəleýa yamaan malanna naxan fələ na, na muxune yi findixi siya gbətəne nan na naxanye yi suxure batuni nun.

Na waxatini Kərenti taan yi sabatixi han, fata a kunki tide firinne ra. Yulayaan yi sabatixi han! Namun feene fan yi sabatixi. Dunuňa fe kolonna xaranna nun suxure batu feene fan yi sabatixi. Fe naxin nun sən naxin fan yi gbo. Nayi, na feene yi dənkəleýa yama nənen dəxən ma, ne yi e mabandunma kiin birin yi. En na a toma nən nayi fa fala na kəntəfili wuyaxi ti nən xəraan ma.

Pəli keli xanbini na, a yi kəntəfili fe wuyaxi mə lan mən kaane dənkəleýa yamaan ma. Nayi, a yi kədin səbə han naanin nəxən. Firin yi ne yə naxanye ramaraxi Kitabun kui. Koni a dənəxə firinna naxanye mi fa en yii to, ne fe falaxi Kərenti Kaane Kədine kui a Singena, keli a sora 5.9-13. E fe mən falaxi a kədin firinden kui a sora 2.3 e nun a sora 7.8. Kədi firinna naxanye Kitabun kui, ne səbəxi Pəli a xəraya sigatiin saxanden nin, a singen səbəxi Efəsi taani (a mato Kərenti Kaane Kədi Singen sora 16.8), a firinden səbəxi Efəsi taani hanma Masedoniya yi.

Kədi singen kui naxan səbə Kərenti kaane ma, a yelin xanbini xəntənna tiyə, a yi wali fajı kolonna

ti Ala maxandini (1.1 han 9), Peli yi a fala mən kaane xa, a e xa mayitaxunna jnan naxan e tagi (1.10 han 4.21), e fe jnaxin jnan yamani (sora 5), e yi ba e feene raliye siya gbetene kiti sadene yi (6.1 han 11). A mən a yitama dənkəleýa muxune lanma e xa e fati bəndən nawali kii naxan yi (6.12 han 20). Na xanbi ra, a mən yi mən kaane maxədin wuyaxi yabi, lan feni itoe ma:

- Futu tiina (sora 7)
- Subena fe naxan baxi saraxan na suxurene xa, e nun muxun lan a xa a yete suxu kii naxan yi lan suxure batu feene nun namun fonne ma (8.1 han 11.1)
- Dənkəleýa yamaan malanna nun Marigina ximənna fe (11.2 han 34)
- Alaa Nii Sarıjanxina kiseene fe (sora 12 han 14)
- Faxa muxune keli fena sayani (sora 15)

Kədin najanxi xibaruna nde nan ma alo xərana wanle nun xəntənne (sora 16). Dunuňa kəntəfili feni itoe birin yi, xərana a yitama nən Yesu nəe muxune kəntəfili feene bə e ma kii naxan yi, a a xanunteyaan nan kiraan na naxan dangu feen birin na (sora 13).

¹ N tan Peli, Ala naxan xilixi a sagoni, a yi n findi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xəraan na, nxu nun en ngaxakedenna Sosaten nan ito səbəma ε ma. ² Nxu yi a rasiga Alaa dənkəleýa yamaan ma Korenti taani, muxun naxanye bata rasarijan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, naxanye xilixi alogo e xa findi yama sarijanxin na, e nun muxun naxanye birin Ala maxandima yiren birin

yi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, e
Marigma, e nun nxu fan gbeena.

³ En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔjɛ xunbenla fi ε ma.

Barika Birana Ala xa

⁴ N barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin amasɔtɔ a bata hinanna fi ε ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁵ Amasɔtɔ ε feene birin bata sabati Yesu barakani, a yi ε mali falan nun ε fe kolonni. ⁶ Amasɔtɔ nxɔ sereyaan bata rakamali ε yi Alaa Muxu Sugandixin fe ra. ⁷ Nayi, Alaa kise yo mi dasaxi ε ma ε nema en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin mame han a mini kɛnɛnni. ⁸ A mɔn ε marama nɛn ken, han waxati rajanna alogo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin nama fe yo li ε ra a Fa Lɔxɔni. ⁹ Ala naxan ε xilixi alogo ε nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa lan ε bode ma, na tinxin.

Mayitaxunna dɛnkɛleya yamani

¹⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε birin xa lan ε bode ma, alogo ε nama yitaxun. ε findi muxu kedenna ra, ε miriyane nun ε kui feene yi findi kedenna ra. ¹¹ Amasɔtɔ ngaxakedenne, n bata a kolon Kilowe kon kaane xɔn, a lantareyana ε tagi. ¹² N waxy naxan fala feni, na ni i ra: muxuna ndee a falama ε ye, e naxa, “N tan Pɔli nan fɔxɔ ra.” Bonna naxa, “N tan Apolosi nan fɔxɔ ra.” Bonna fan naxa, “N tan Piyeri nan fɔxɔ ra.” Nde gbɛtɛ fan naxa, “N tan Alaa Muxu Sugandixin nan fɔxɔ ra.” ¹³ Alaa Muxu Sugandixin taxunxin na a ra

ba? Pɔli nan gbangban wudin ma ε xa ba? ε rafuxi igeni Pɔli nan xili yi ba?

¹⁴ N barikan birama Ala xa fa fala n mi ε sese rafuxi igeni ε tubi xinla ma fɔ Kirisipu nun Gayi ¹⁵ alogo muxu yo nama a fala fa fala ε rafuxi n xinla nin. ¹⁶ N bata yi Esitefana nun a kon kaane fan nafu. Koni n mi fa a kolon xa n bata muxu gbεtε rafu. ¹⁷ Alaa Muxu Sugandixin mi n xεxi, a n xa marafuun ti. A n xεxi nεn, a n xa sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali, anu, n mi na ligama adamadi-ine lənni falane xən alogo Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin* sənbən nama ba a ra na yi.

Xaxilimayaan nun xaxilitareyana

¹⁸ Yesu faxa fena wudin ma, na findixi xaxilitareyaan nan na muxune xa naxanye halagima. Koni Ala en tan naxanye rakisma, a findixi Ala sənbən nan na en tan xa. ¹⁹ Ito nan səbəxi Kitabun kui: “N fe kolonne fe kolonna kalama nεn, n yi xaxilimane xaxilimayani fu.”† ²⁰ Fe kolonna minεn yi? Sariya karaməxən minεn yi? Waxatini ito muxu lənnixin minεn yi? Dunuja muxune nun e fe kolonna mi Ala kolonxi a fe kolonni. Ala mi dunuja fe kolonna findixi daxuyaan na ba?

²¹ Amasətɔ Alaa fe kolonna mi tinxi dunuja muxune xa Ala kolon e fe kolonni. A Ala kεnεnxi nεn a xa muxu dənkəleyaxine rakisi kawandini ito xən naxan luxi alo daxuyana yamaan xa. ²² Yahudiyane taxamasenne maxədinma, Girékine fe kolonna fenma. ²³ Koni Alaa Muxu

---

* **1:17:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaan findixi sənbən nan na naxan habadan nii rakisin fima muxune ma. Yesu gbangban wudin naxan ma, na bata findi kisin taxamasenna ra. † **1:19:** Esayi 29.14

Sugandixin gbangban feen wudin ma, en na nan ma fe kawandi bama. Yahudiyane mi tinma na nan me, e nun daxuyaan na a ra siya gbetene xa.²⁴ Koni Ala bata naxanye xili, xa a findi Yahudiyen na hanma Girékina, Alaa Muxu Sugandixin findixi Ala sənbən nun a fe kolonna nan na, na kanne xa.²⁵ Amasətə hali Alaa fena ndee nun daxuyaan maliga, na daxuyaan dangu muxune fe kolonna ra. Hali Alaa fena ndee nun sənbetareyaan maliga, na sənbetareyaan gbo muxune sənbən xa.

²⁶ Ngaxakedenne, ε miri a ma, ε yi findixi muxun sifan naxanye ra Ala ε xilixi waxatin naxan yi. Fe kolon wuyaxi mi yi ε ye adamadiine yee ra yi. Sənbəma wuyaxi mi yi ε ye, denbaya barakaxi wuyaxi mi yi ε ye.²⁷ Koni naxan ma fe findixi daxuyaan na dunuja muxune xa, Ala na nan sugandixi a xa fe kolonne rayagi. Naxan findixi sənbetaren na dunuja muxune xa, a na nan sugandixi alogo a xa sənbəmane rayagi.²⁸ Dunuja muxune yoxi naxan ma, e yi a rapaxu, e yi a bətə raba, e mi naxan yatexi se ra, Ala na nan sugandixi a xa dunuja se yatexine halagi.²⁹ Nayi, adamadi yo mi nəe a yetə matəxə Ala yetagi.³⁰ Koni Ala bata ε kafu a Muxu Sugandixin Yesu ma, a yi a findi en ma fe kolonna ra fata Ala ra, e nun en ma tinxinna nun sarijnanna nun xunbana.³¹ Nanara, a səbəxi Kitabun kui, a naxa, “Xa muxun naxan a yetə matəxəma, a xa a yetə matəxə Marigina fe ra.”[‡]

2

Yesu gbangban feen wudin ma

[‡] **1:31:** A mato Yeremi 9.22-23 kui.

¹ Ngaxakedenne, n to fa ε fēma n xa fa Alaa fe sereyaan ba ε xa, n mi fala tilinxī ti ε xa fe kolonni. ² Amasətə n na a ragidi nən fa fala n nama fefe kolon ε tagi, fō Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe, naxan gbangban wudin ma. ³ Nanara, n yi ε fēma sənbətareyani, n yi xuruxurunma gaxuni. ⁴ N yi xaranna nun kawandin naxan tima, n mi yi katama muxune mabandundeni adamadiine fe kolonna xan xən, fō Alaa Nii Sarijanxin sənbəna, ⁵ alogo ε nama dənkəleya adamadiine fe kolonna ma, fō Ala sənbəna.

Alaa fe kolonna

⁶ Anu, naxanye dənkəleyaan bata kɔxɔ, nxu ne xaranma fe kolonna nde ma. Koni dunuja ito fe kolonna mi a ra, hanma dunuja kuntigine* gbeena, naxanye halagima. ⁷ Nxu tan Alaa fe kolonna wundo feen nan yebama, naxan yi lux-unxi, koni Ala bata yi naxan nagidi en ma en ma binyena fe ra, benun dunuja xa da. ⁸ Dunuja kuntigi yo mi na fe kolonna kolonxi. Xa e yi a kolon, e mi yi Marigin binyen kanna gbangbanŋ wudin ma nun. ⁹ Koni alo a səbəxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,
“Ala feen naxan yitənxi a xanu muxune yee ra,
yeeen munma na to, tunla munma na me,
muxun xaxinla munma na yee to.”†

¹⁰ Koni Ala bata a makenen en tan xa a Nii Sarijanxin barakani. Alaa Nii Sarijanxin feen birin bunna fenma hali Alaa fe tilinxine.

---

* **2:6:** Yanyina nde Pəli falan tima dunuja kuntigi naxine nan ma e nun Setana yinnan naxanye na kuntigine naxine sənbən binla ra.

† **2:9:** A mato Esayi 64.3 kui.

11 Amasətə nde muxune yε naxan nəε muxun kui feen kolonjne, ba a yεtε nii yi feen na naxan na kanna fatini. Na kiini, Alaa Nii Sarijanxin nan fan Alaa feene birin kolon.

12 En mi dunuja ito xaxinla xan sətəxi, koni fə Alaa Nii Sarijanxina, Ala naxan nafaxi, alogo Ala seen naxanye birin fixi en ma, en xa ne kolon.

13 Nxu na feene nan falama, naxanye mi findixi muxune fe kolonne xaranne ra, koni fə Alaa Nii Sarijanxina xaranna. Nxu Alaa Niina feene yεbama na kanna nan xa, na niin naxan yi. **14** Koni Alaa Nii Sarijanxin mi muxun naxan yi, na kanna mi Alaa Niina feene suxε mumε. Daxuya feene nan ne ra a yεε ra yi, a mi nəε e famunjε. Amasətə Alaa feene kolonma a Nii Sarijanxin nan xən.

15 Alaa Nii Sarijanxin muxun naxan bəjε yi, na kanna nəε feene birin tagi rabε nən, koni muxu yo mi nəε na kanna feene kolonjε. **16** Amasətə, a səbəxi Kitabuni, a naxa,

“Nde nəε Marigina miriyane kolonjε alogo a xa a kawandi a yi a rakəta?”‡

Koni en tan, Alaa Muxu Sugandixina miriyana en yi.

3

Alaa walikεne fe

1 Ngaxakedenne, n mi yi nəε falan tiyε ε xa alo muxun naxanye kəxəxi Alaa feene yi, koni alo dunuja muxune alo muxun naxanye dii nərəyani Alaa Muxu Sugandixina feene yi. **2** N bata xaranna fi ε ma naxan luxi alo xiŋε igena, donse xədexen mi

---

‡ **2:16:** Esayi 40.13

yi a ra, bayo ε mi yi nœ a rasuxε. Koni hali iki, ε mi a nœ singen. ³ Amasətə ε mən luxi nən alo dunuja muxune. Bayo xəxələnyaan nun lantareyana ε tagi. Na mi a yitaxi ba fa fala a dunuja muxune nan ε tan na naxanye sigan tima alo adamadiin bonne? ⁴ Ε tan nde keden na a fala, a naxa, “N tan, Pəli nan gbee n na,” boden yi a fala, a naxa, “N tan, Apolosi nan gbee n na,” adamadiyaan feene xa mi ne ra ba?

⁵ Nde Apolosi ra? Nde Pəli ra? Alaa walikεen nan tun nxu tan na, naxanye ε malixi ε dənkəleya. Birin a wanla rakamalima nən Marigin naxan soxi a yii. ⁶ N sansiin si nən, Apolosi nan yi a ige sama, koni Ala nan a rasabati. ⁷ Na kiini, sese mi sansiin si muxun nun a ige sa muxun na fə Ala naxan a rasabatima. ⁸ Sansiin si muxun nun a ige sa muxun birin lan, Ala ne keden kedenna birin saranma nən lan e wanla yaten ma. ⁹ Amasətə nxu findixi walikəne nan na, naxanye nun Ala walima. Ε tan findixi Alaa xεen nan na, xanamu, Alaa banxina. ¹⁰ Ala bata a ragidi n ma a hinanni, n yi wali a xa alo banxi tiin naxan fatan, n yi banxin bətən sa. Iki, muxu gbətə bata banxin ti na fari. Koni fə birin xa a ligə a yeren ma na banxin ti feni. ¹¹ Amasətə banxi tiin mi nœ banxi bətən saxin maxətə, bayo a bata yelin bətən sə. Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan a bətən saxin na. ¹² Koni, xa muxu yo banxin ti na bətən saxin fari, a xəma banxin ti, hanma gbeti daxina, hanma bəxə bun nafunle, hanma wudina, hanma səxəna, ¹³ birin wali xənna makenənma nən Yesu Fa Ləxəni. Amasətə təen nan fama, na yi muxun birin wali funfun mayita, xa a fan, xa a mi fan. ¹⁴ Xa muxun wanla nde kə təen mi naxan

halage, na kanna na saranna sətəma nən. ¹⁵ Koni xa muxun wali xənna gan, a bata bənə na yi. A yetəen kisima nən, koni a luma nən alo muxun na dangu təen xun ma.

¹⁶ Ε mi a kolon ba, fa fala a ε findixi Ala Batu Banxin nan na, Alaa Nii Sarijanxin dəxədena? ¹⁷ Nanara, xa muxu yo Ala Batu Banxin kala, Ala na kanna halagima nən. Amasətə Ala Batu Banxin sarijan, ε tan yetəen nan Ala Batu Banxin na.

¹⁸ Nanara, muxu yo nama a yetə mayenden. Xa muxuna nde ε tagi naxan a mirima fa fala a fe kolonna nan a tan na dunuja muxune yεε ra yi, a yi lan nən, na kanna xa a yetə yate xaxilitaren na, alogo a xa findi fe kolonna yatin na. ¹⁹ Amasətə dunuja fe kolonna findixi daxuyaan nan na Ala yεε ra yi, alo a sebəxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala xaxilimane suxuma e yetəna kətəne nan xən.”* ²⁰ A mən naxa yire gbətə yi, “Marigin fe kolonne miriyane kolon fe fuune nan na.”† ²¹ Nanara, muxu yo nama a kanba adamadiine yi sənən! Amasətə ε tan nan gbee itoe birin na: ²² Pəli yo, Apolosi yo, Piyeri yo, dunuja ito yo, siimayana hanma faxana, waxatini ito hanma naxan fama, ε gbeen nan e birin na, ²³ koni Alaa Muxu Sugandixin nan fan gbee ε tan na, Ala nan fan gbee Yesu ra.

4

Yesu a xərane

¹ Na kui, muxune xa nxu yate Alaa Muxu Sugandixin walikene nan na, Alaa wundo feene

---

* **3:19:** A mato Yuba 5.13 kui. † **3:20:** Yaburin 94.11

taxuxi naxanye ra. ² Nba, tinxinna nan maxədinxi walikəen ma. ³ Na mi fefe ra n tan xa, xa ε tan n yalagi hanma adamadiine kiti sadena nde. N tan yetεen mi nœ n yetε yalage, ⁴ bayo n xaxinla mi n yalagixi. Koni na mi a ligε a n tinxin, bayo Marigin nan n makitima. ⁵ Nanara, ε nama kitin sa benun a waxati saxon xa a li, benun Marigin xa fa, naxan dimin fe luxunxine raminima kənənni, a yi bəŋe yi feene makənen. Nayi, birin a binyen sətə Ala yii.

⁶ Ngaxakedenne, n na feene birin falaxi n yete
nun Apolosi ma ε tan nan ma fe ra alogo nxo
misaala xa sandani ito bunna yita ε ra fa fala “Ε
nama dangu fe sebexine ra.” Ε yi waso ayi, ε
muxune rafisa e bode xa. ⁷ Nanse i tan danguxi
bodene ra? Nanse i yii, naxan mi soxi i yii? Xa a
soxi i yii nən, nanfera i fa i yete matoxema alo i tan
yeteen nan a sotəxi?

⁸ Ε bata wasa sinma! Ε bata findi nafulu kanne ra sinma! Ε bata findi mangane ra, hali nxu tan mi naxan sotoxi. A yi rafanje n ma ε xa findi mangane ra yati alogo nxu fan xa findi a ra ε xən. ⁹ Amasotən yengi yi a ma fa fala Ala bata nxu tan xərane lu xanbin na alo muxu suxin naxanye yalagixi e xa faxa yamaan yee ramaxa seen na, nxu to bata findi mato seen na dunuña muxune birin yetagi e nun malekane. ¹⁰ Daxun nan nxu tan na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Koni xaxilimaan nan ε tan na Alaa Muxu Sugandixini. Senbe mi nxu tan na, koni ε tan, senbena ε tan na. Ε tan binyaxi, koni nxu tan yarabixi. ¹¹ Kaməna nxu suxuma han iki yeteni e nun min xənla nun marabenna. Nxu jaxankataxi, sigatiin nan fa nxu ra. ¹² Nxu taganma wale nxu yiine ra. E na nxu danga, nxu duba e xa. E na nxu

bəsənxənya, nxu limaniya. ¹³ E na nxu mafala, nxu tan yi e ralimaniya. Nxu bata findi dunuŋa ɲama bəxən daxin na alo se xəsixine han iki.

¹⁴ N mi ito səbəxi ε ma alogo n xa ε rayagi, koni alogo n xa ε rakolon alo n xanunten diine. ¹⁵ Amasətə hali karaməxə wuli fu yi tixi ε yee ra nun naxanye ε xaranma Alaa Muxu Sugandixina fe ma, fafe keden peen nan ε xa. Amasətə n bata findi ε fafe ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, n Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma. ¹⁶ Nanara, n na ε mafanma, ε xa n naliga. ¹⁷ N Timəte rasigama ε ma na nan ma. N nafan diin nan a tan na e nun təgəndiya muxuna Marigina fe yi. A n ma kirane rabirama ε ma nən Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, n dənkəleya yamane birin xaranma naxanye ma yiren birin yi.

¹⁸ E tan ndee ε yətə yigboma, a n mi fa fama ε fema sənən. ¹⁹ Koni xa Marigin tin, n fama nən ε fema iki sa. Nayi, n fama nən na muxu wasoxine sənbən kolondeni, hali e falan gbansanna mi a ra. ²⁰ Amasətə falan xa mi Alaa Mangayaan na, fə sənbəna. ²¹ Nanse rafan ε ma? N xa fa bosaan na ε yee ra? Hanma xanuntenyaan nun limaniyana?

5

Yalunyana fe

¹ Nba, e a falama fa fala a muxuna ndee yanga suxuni ε tagi. Na yanga suxu kiin ɲaxu kati, hali dənkəleyatarene mi na ɲəxənna ligama. Muxuna nde bata a nga xuri tongo. ² Hali na, ε mən ε wasoma! A yi lan nun, ε xa sunu na ma, muxun naxan na fe sifan ligaxi, ε yi na ba ε tagi. ³ Hali n gbindin mi ε fema koni n xaxili ε xən. Muxun

naxan bata na fe sifan liga, n bata yelin na kanna yalage alo n nemma yi ε fema. ⁴ Ε na ε malan Marigi Yesu xinli, n fan xaxili ε xən ma, Marigi Yesu senben fan ε xən ma, ⁵ na waxatini, ε na kanna kedi ε tagi, a lu Setana yii, alogo a fati bəndən nafan feene xa kala, a niin yi kisi Marigin Fa Ləxəni.

⁶ Ε yεtε matəxən mi fan mumε! Ε mi a kolon ba, fa fala a “Buru rate sena”* ndedi nan buru fuŋin birin natema?” ⁷ Nayi, ε yεtε rasarijan! Ε hakən ba ε tagi naxan luxi ε yε alo buru rate se fonna buru xunni. Ε lu alo buru nənen naxan mi basanxi se gbεtε ra. Amasotə Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en xa alo Halagi Tiin Dangu Ləxən† saraxa yεxεεna.‡ ⁸ Nayi, en xa na sanla raba a kiini. En nama a liga buru rate se fonna ra naxan luxi alo marajaxun nun fe naxina. Koni en xa a liga alo buru rate seen mi basanxi burun naxan na, sarijanna nun jəndini.§

⁹ N na a sεbε nən ε ma n ma kədin kui, a ε nama ε nun yanga suxune malan. ¹⁰ Koni n mi a falaxi dunuja ito muxune xan ma fe ra, naxanye yanga suxuni, hanma milantenne hanma kansun tiine hanma suxure batune. Xa a yi na kii nin nun, fō ε mini dunuja yi feu! ¹¹ Iki, n na a sεbεma ε ma fa fala, muxun naxanye bata e yεtε

* **5:6:** buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

† **5:7:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine də wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xərəyaan 12.1-13 kui. ‡ **5:7:**

A mato Xərəyaan 13.7 nun 12.21 kui. § **5:8:** A mato Xərəyaan 12.15-20 nun Sariyane 16.3 kui.

findi dənkəleya muxune ra, koni e lu yanga suxuni, hanma milantenyana, hanma suture batuna, hanma nafigiyana, hanma dələ minna hanma kansun tina. Hali ε nun ne nama ε yii malan donse donden. ¹² Anu, n tan ma wali mi a ra, n yi dənkəleyatarene makiti. Koni ε tan xa mi lan ε yi dənkəleya yamaan muxune makiti ba? ¹³ Ala nan dənkəleyatarene kitine bolonma. A səbəxi Kitabuni, a naxa, “Ε xa muxu naxin kedi ε tagi.”*

6

Kitina ngaxakedenmane tagi

¹ Xa yəngən muxu firinna tagi dənkəleya yamani, nanfera ε tinma na kitin xa sa tinxintarene tagi, benun a xa sa yama sarijanxin tagi? ² Ε mi a kolon ba, fa fala yama sarijanxin dunuja kitine sama nən? Nba, xa ε dunuja kitine sama nən, nanfera ε mi nəe fe xuridine kitin se? ³ Ε mi a kolon ba fa fala a en tan nan malekane makitima? En fa taganjə dunuja ito feene ma nayi ba? ⁴ Nba, xa yəngəne ε tagi dunuja feene ma, ε muxune dəxə kitisane ra nayi naxanye mi binyaxi dənkəleya yamaan tagi ba? ⁵ N na ε yagi feen nan falama nayi. Na bunna nən ba, fa fala fe kolon yo mi ε tagi naxan nəe dənkəleya muxu firinna tagi kitin se? ⁶ Koni dənkəleya muxuna nde bata a ngaxakedenna nde xili kitini dənkəleyatarene konni dənkəleyatarene yee xəri!

⁷ Xa kitine ε tagi, bənən nan na ra. Benun na xa liga, a mi yi lan ba, ε xa tin tinxintareyaan yi liga ε ra nayi? Nayi, ε mi yi lan ba, ε tin kansunna ma?

---

* **5:13:** Sariyane 17.7

⁸ Koni ε tan yεtεn nan tinxintareyaan ligama, ε yi ε ngaxakedenmane yii seene kansun. ⁹ Ε mi a kolon ba fa fala tinxintarene mi kεn sɔtɔma Alaa Mangayani? Ε nama ε yεtε mayenden. Yanga suxune hanma suxure batune hanma yalundene hanma xεmεn naxanye kafuma e bode ma, ¹⁰ hanma muñadene hanma milantenne hanma dɔlɔ minne, hanma nafigine, hanma kansun tiine, ne sese mi kεn sɔtɔma Alaa Mangayani. ¹¹ Ε tan ndee yi na kii nin nun, koni ε yulubine bata xafari, ε rasarijan, ε yi findi muxu tinxinxine ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli a Nii Sarijanxin barakani.

Ε Ala binya ε fati bεndεni

¹² Ε a falama nεn, ε naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni tɔnɔ mi feen birin na. Ε naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni n tan mi tinjε luyε sese a konyiya bun. ¹³ Ε mən a falama, ε naxa, “Kuiin nan gbee donseen na, donseen nan fan gbee kuiin na.” Koni Ala e firinna birin halagima nεn. Muxun fati bεndεn mi rafalaxi yanga suxun xan xili yi bayo Marigin nan gbee fati bεndεn na, e nun Marigin fan fati bεndεn nan xa. ¹⁴ Ala bata Marigin nakeli sayani, a en tan fan nakelima nεn a sεnbεni. ¹⁵ Ε mi a kolon ba fa fala a ε fati bεndεn findixi Alaa Muxu Sugandixin fati bεndεn yirena nde nan na? Nayi, n lan n xa Marigin fati bεndεn din yalunden fatin na ba? Εn-εn de! ¹⁶ Ε mi a kolon ba fa fala xεmεn naxan nun naxalan yalunden kafuma, a ne bata findi fati bεndε kedenna ra? Na ma, a sεbεxi Kitabuni: Ne firinna bata findi fati bεndε kedenna ra.* ¹⁷ Koni naxan a yεtε tugunma Marigin na, na nun Marigin findima nεn kedenna ra.

---

* **6:16:** Dununa Fəlon 2.24

¹⁸ Ε gi yanga suxun bun. Muxun yulubi gbëten naxanye ligama ne mi a fati bëndëni, koni muxun naxan yangan suxuma na yulubin ligama a yete fati bëndën nan xili ma. ¹⁹ Ε mi a kolon ba fa fala Ala Nii Sarıjanxin Batu Banxin nan ε fati bëndën na, Niin naxan ε yi, Ala naxan fixi ε ma? Ε gbee mi ε fati bëndën na. ²⁰ Amasotə a ε xunbaxi sare xodexen nan na. Nayi, ε Ala binya ε fati bëndëni.

7

Futu feen maxədinna

¹ Ε naxan falaxi ε kedin kui, en fa na ma fa fala xa a lan xemén nama naxanla tongo. ² Anu, yanga suxun to bata gbo ayi, a lan xemén birin xa naxalan keden futu a yete xa. Xemén birin ma naxalan xa lu a yii, naxanla birin ma xemé yi lu a yii. ³ Xemén lan a xa naxan liga a naxanla xa, a xa na liga a xa. Naxanla fan na kii nin a xemén xa. ⁴ Naxanla sago mi a yete fati bëndëni fə a xemena. Na kiini, xemén fan sago mi a yete fati bëndëni fə a naxanla. ⁵ Ε nama tondi ε bode ra fə xa ε firinna bata waxatina nde sa lan na fe ma alogo ε xa lu Ala maxande. Na xanbi ra, ε mən yi lu ε bode ra alogo Setana nama ε ratantan ε yete suxutareyaan xən.

⁶ N tinxi naxan ma n na nan falama na ra. A mi findixi yamarin xan na. ⁷ N yi wama nən, birin xa findi naxalan dəxətaren na alo n tan, koni birin nun a kiseen na a ra Ala xən. Nde na ito sətə, nde fan yi nde gbëte sətə.

⁸ Nba, naxanye mi futun bun e nun kaja gilene, n ni ito nan falama ne fe yi. A lan e xa lu e danna alo n tan. ⁹ Koni xa e mi nəe e yete suxε, a lan nən

e xa lu futun bun, amasɔtɔ na fisa benun e xa lu kunfa gbeeni.

¹⁰ Nba, naxanye futun bun, n yamarini ito firma ne nan ma fe ra. N tan mi a ra fɔ Marigina. Naxanla nama a mɛ a xɛmɛn na. ¹¹ Xa a a mɛ a xɛmɛn na, a nama dɔxɔ xɛmɛ gbete xɔn. Xanamu, e nun a xɛmɛn tagin xa yitɔn. Xɛmɛn fan nama a naxanla rame.

¹² N ni ito nan falama muxun bonne xa. N tan nan a falama, Marigina falan mi a ra. Xa naxalan dənkəleyatarena nde xɛmɛ dənkəleyaxina nde yii, xa naxanla tin a e xa lu e bode ra, a mi lan xɛmɛn yi a mɛ a ra. ¹³ Xa naxalan dənkəleyaxina nde dɔxi xɛmɛ dənkəleyatarena nde xɔn, xa xɛmɛn tin a e xa lu e bode ra, a mi lan naxanla yi a mɛ a ra. ¹⁴ Amasɔtɔ xɛmɛ dənkəleyataren bata rasarijan a naxanla xɔn. Na kiini naxalan dənkəleyataren fan bata rasarijan a xɛmɛ dənkəleyaxin xɔn. Xa na mi yi a ra nun, ε diine yi findima nɛn muxu sarijanbarene ra, anu jɔndin naxan na e rasarijanxi. ¹⁵ Koni xa dənkəleyataren waxi a mɛ feni a xɛmɛn na hanma a naxanla ra, a lu a xa siga. Dənkəleya muxun mi fa xidixi nayi a na findi xɛmɛn na hanma naxanla. Amasɔtɔ Ala en xilixi bɔjɛ xunbenla nin. ¹⁶ Amasɔtɔ i tan naxanla, i a kolonma di, xa i nɔɛ i ya xɛmɛn nakise? I tan xɛmɛna, i a kolonma di, xa i nɔɛ i ya naxanla rakise?

Birin xa lu Ala fe ragidixini

¹⁷ Ba na ra, birin xa lu a kiini alo Marigina a ragidixi a ma kii naxan yi Ala a xili waxatin naxan yi. N yamarini ito nan soxi dənkəleya yamane birin yii. ¹⁸ Alo misali itoe: Xa xɛmɛna nde yi

banxulanxi Ala a xili waxatin naxan yi, a nama a banxulanyaan luxun. Koni xa nde gbete mi yi banxulanxi benun Ala xa a xili, a nama tin sənən, a xa banxulan. ¹⁹ Amasətə xa i banxulanxi, xa i mi banxulanxi, fefe mi na ra fɔ i xa Alaa yamarine nan suxu. ²⁰ Birin xa lu a kiini alo a yi kii naxan yi benun Ala xa a xili. ²¹ Ala i xili waxatin naxan yi, xa konyin nan yi i tan na, i nama xamin na ra. Koni xa i nœ feren səte i xərəya, na ligi. ²² Amasətə Marigin bata konyin naxan xili, Marigina xərən nan na ra. Ala bata xərən naxan xili, na fan bata findi a Muxu Sugandixina konyin na. ²³ Ala ε saraxi sare xədexən nan na. ε nama findi adamadiine konyine ra. ²⁴ Ngaxakedenne, ε keden kedenna birin xa lu ε kiini Ala yetagi alo ε yi kii naxan yi benun Ala xa ε xili.

Muxun naxanye mi futun bun e nun kaja gilene fe

²⁵ Muxun naxanye mi futun bun, ε naxan səbəxi ne fe ra, en fa na ma. Marigina yamarin xa mi ito ra, koni Ala to bata n findi tinxin muxun na a kininkininni, n na n ma miriyaan nan falama.

²⁶ Tərə waxatini ito yi, a lan nən muxun xa lu alo a kii naxan yi. ²⁷ Xa jaxanla i yii, i nama kata fa fala i xa a bejñin. Xa jaxalantare kanna nan i ra, i nama jaxanla fen. ²⁸ Koni xa i futun ti, yulubin mi na ra. Xa sungutunna dəxə xəmə taa ra, yulubin mi na ra. Koni naxanye futun tixi, ne tərə wuyaxi sətəma nən e dunuŋa yi gidini, n waxi n xa ne masiga ε ra.

²⁹ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra. Waxatin mi fa xunkuya sənən. Fələ iki ma, jaxalan

kanne xa lu alo *naxalan* mi e yii. ³⁰ Muxun *naxanye wugama*, e xa liga alo e mi yi *wugama*. Muxun *naxanye sewaxi*, e xa liga alo e mi yi *sewaxi*. *Naxanye bata sareñ so*, ne xa liga alo e mi se *ramarama*. ³¹ Muxun *naxanye dunuya* *seene rawalima*, e xa liga alo e mi tənə sətəma e yi. Amasətə *dunuña* ito *danguma nən*.

³² Nba, a xəli n ma nən ε xa xərəya xaminna birin ma. *Naxalantare kanna a jəxə luma Marigina wanla nan tun xən alogo a xa Marigin nan kənən*. ³³ Koni *naxalan kanna a jəxə luma dunuya feene nan xən alogo a xa a naxanla kənən*. ³⁴ Nayi, a *feene yitaxunxin na a ra*. *Naxanla naxan fan mi futuxi hanma sungutunna, ne jəxə luma Marigina wanle nan tun xən alogo e xa findi Ala gbeen na fati bəndən nun niini*. Koni *naxanla xəmə kanna, na a jəxə luma dunuya feene nan xən, alogo a xa a xəmən kənən*.

³⁵ N na falama ε xa ε mali feen nan na. N mi kataxi, n xa ε raxələ. Koni n waxi a xən ma nən ε xa lu fe fajine nan fari *naxanye lanxi*, alogo ε xa lu biraxi Marigin nan tun fəxə ra.

³⁶ Xa banxulanna bata *naxanla masuxu*, a yi a miri a a *sungutunna tərəma nən*, xa a fa fori, a mi a dəxə. Xa a waxi a dəxə feni, nayi a xa a *waxən feen liga*, a mi yulubi ligaxi na yi. ³⁷ Koni xa xəməna a ragidi a bəjəni, karahan mi *naxan na*, a a nama *sungutunna dəxə*, a mən nəe a yetə suxə, fe fajin nan na fan na. ³⁸ Na ma, *naxan bata a gbeen futu*, na bata fe fajin liga, koni *naxan mi a gbeen futuxi*, na bata fe fajin liga *dangu bona* ra.

³⁹ *Naxanla xa dəxə a xəmən xən han a xəmən yi faxa*. Koni xa a xəmən faxa, a bata xərəya nayi, a

nœ dœxœ nœn gbœtœ xœn ma naxan nafan a ma. Koni a xa findi Marigin gbeen nan na. ⁴⁰ Koni n ma miriyani, sœwana a xa, xa a lu a kiini. N laxi a ra mœn, fa fala Alaa Niina n fan yi.

8

Suben naxan nalixi susuren ma

¹ È naxan sœbœxi subena fe yi naxan bata rali susurene ma, en fa na ma. Fe kolonna en birin yi. Fe kolonna muxun findima wasoden nan na, koni xanuntenyaan maliin nan tima. ² Muxun naxan a mirima fa fala a fe kolon, na mi fe kolon alo a lan a xa a kolon kii naxan yi. ³ Koni muxun naxan bata Ala xanu, Ala na kanna kolon.

⁴ Nanara, donseen naxan bata rali susurene ma, en fa na nan ma fe falama. En na a kolon fa fala susuren mi findixi sese ra dunuja yi. Ala keden peen na a ra. ⁵ Hali batu se wuyaxi to bœxœ xœnna nun kore xœnna fari, muxun naxanye ma a “alane,” hali “ala” wuyaxi nun “marigi” wuyaxi yi na nun, ⁶ koni en tan mabinni, Ala keden peen na a ra. A tan nan en fafe ra naxan seen birin daxi. En na en ma dunuja yi gidin ligama a tan nan xa. Marigi keden peen na a ra, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. Seen birin daxi a tan nan baraka yi. En na en ma dunuja yi gidin ligama a tan nan baraka yi.

⁷ Koni muxun birin mi ito kolon. Muxuna ndee bata dari susure kii feene ra. Hali iki, e nœma donse sifani ito donœ, e yengi luma a xœn ma nœn a e susuren kiseen nan donma. E xaxili kobin fan e yalagima, a e xœsi. ⁸ Koni donseen mi en masoma

Ala ra. Xa en na a don, en mi bənəma sese yi. Xa en mi a don, en mən mi tənə yo sətəma.

⁹ Koni hali feene liga feen xərəyaan to ε yi, ε a liga ε yeren ma, ε nama na muxune bira yulubini naxanye munma sənbə sətə dənkəleyani. ¹⁰ Amasətə muxun naxan sənbə mi gbo dənkəleyani feni ito yi naxan xaxinla kobi, xa na i tan fekolonna li i dəge suxure banxini, na mi na fan nawəkile a fan yi suxure kii donseen don ba? ¹¹ Nba, na muxun naxan munma sənbə sətə dənkəleyani, Alaa Muxu Sugandixin faxaxi naxan xa, na halagima nən i tan fekolonna xən ma na yi. ¹² Nba, ε na haken liga i ngaxakedenna ra na kiini, i yi a xaxili kobil natan-tan, i mən yulubin ligama Alaa Muxu Sugandixin na na haken nan xən. ¹³ Nanara, xa donsena a ligε ngaxakedenna yi bira yulubini, n tan fan mi fa na suben donjə sənən mumə, alogo n nama a bira yulubini!

9

Feen naxanye lan xərane ma

¹ Xərə mi n tan na ba? Xəra mi n tan na ba? N tan mi en Marigi Yesu toxi ba? N wali xənna xa mi ε tan na Marigini ba? ² Hali bonne mi n kolon xəraan na, koni fə ε tan xa a kolon nən! Bayo ε tan to bata dənkəleya, na findixi n ma xərayaan taxamasenna nan na Marigini.

³ N na n xənbama falani itoe ra n tənəgə muxune nan xa. ⁴ N naxa, nxu mi daxa nxu xa nxu dəge nxu yi nxu min? ⁵ Nxu mi daxa, nxu fan yi dənkəleya naxanla nde futu ba, a yi siga nxu fəxə ra sigatini alo xəraan bonne nun Marigin xunyəne nun Piyeri

a ligan kii naxan yi? ⁶ Nxu nun Baranabasi nan tun daxa ba, nxu wali donse feen na? ⁷ Sofaan mundun a yete goronna tongε a sofa wanli? Nde wudin siyε, a mi a bogine don? Nde xuruseene rabε a mi e nɔnɔn min?

⁸ N ma falani ito findixi adamadiine miriyaan gbansanna nan na ba? Sariya Kitabun fan mi na fe kedenna xan falaxi ba? ⁹ Amasɔtɔ, a sεbεxi Musaa Sariya Kitabun kui, a naxa, “I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a dεen xidi.”* Ala a jɔxɔ luxi jingene nan gbansan xɔn ma ba? ¹⁰ A mi ito falaxi en tan xan ma fe ra ba? Di, ito sεbεxi en tan nan ma fe ra yati. Xεε biin neen xεen bima, malo xaban neen maala xabama, e yigi saxi se xabaxine yitaxunna nan ma. ¹¹ Nxu tan to bata sansiin woli ε tagi naxan findixi Alaa feene ra, xa nxu fati bεndεn mali seen sɔtɔ ε yii, na naxu ba? ¹² Xa a daxa ε xa bonne mali seni itoe ra, a mi daxa nxu tan xa dangu ne ra ba? Anu, nxu tan mi sariyani ito rawalixi. A makuya na ra. Nxu bata dija feen birin ma alogo sese nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin madigan.

¹³ ε mi a kolon ba, fa fala a muxun naxan walima Ala Batu Banxini, na a donseen sɔtɔma Ala Batu Banxin nin? Naxanye saraxane bama, ne e gbeen sɔtɔma saraxan nin. ¹⁴ Marigina en yamarixi na kii nin fa fala naxan Yesu a fe Xibaru Fajin nalima, na xa a balon sɔtɔ na xɔn ma.†

¹⁵ Koni n tan mi sariyani ito sese rawalixi. N mɔn mi ito sεbεxi ε ma ε xandi feen xan ma iki. A rafanjε n ma n xa faxa benun n kanba xunni ito xa

---

* **9:9:** Sariyane 25.4   † **9:14:** A mato Matiyu 10.10 nun Luka 10.7 kui.

ba n yii. ¹⁶ Anu, n na Yesu a fe Xibaru Fajin nali, na mi finde kanba xunna ra n xa bayo Ala bata na goronna dɔxə n xun ma. Gbalona n tan xa, xa n mi Xibaru Fajin nali! ¹⁷ Xa n yi wanli ito kema n jɛnige fajin nin, n yi saranna sɔtɔma nɛn, koni bayo n karahanxi nɛn, n goronna nan tun bama n ma. ¹⁸ N saranna nanse ra na yi? Na ni ito ra: n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali hali n sare mi fi alogo n nama na sariyan nawali n yi seen sɔtɔ Xibaru Fajin xɔn.

¹⁹ Xɔrɔn nan n tan na, muxu yo a konyi mi n tan na koni n bata n yɛtɛ findi muxun birin ma konyin na alogo n xa muxu wuyaxi sɔtɔ n nɔɛ naxan na. ²⁰ N nɛma Yahudiyane tagi, n na n yɛtɛ lu alo Yahudiyane alogo n xa e masɔtɔ. Naxanye sariyan bun ma, n nɛma ne tagi, n yi n yɛtɛ lu alo n sariyan nan bun ma alogo n xa ne masɔtɔ, hali n to mi sariyan bun ma. ²¹ Naxanye mi sariyan sɔtɔxi, n yi n yɛtɛ lu ne yɛ alo e tan, naxanye mi sariyan kolon alogo n xa ne masɔtɔ hali n to mi xɔrɔyaxi Alaa sariyan ma amasɔtɔ n fa Alaa Muxu Sugandixina sariyan nan bun. ²² Muxun naxanye munma sɛnbɛn sɔtɔ dɛnkɛleyani, n yi lu ne tagi alo naxan sɛnbɛn xurun dɛnkɛleyani, alogo n xa e masɔtɔ. N bata n yɛtɛ findi muxun sifan birin na muxun birin xa alogo n xa ndee rakisi kiin birin yi.

²³ N ni ito birin ligama Alaa falan Xibaru Fajin nan ma fe ra alogo n fan xa n gbeen sɔtɔ a yi. ²⁴ E mi a kolon ba fa fala naxanye e malanma e gidiyi xatajɔxɔya giini alogo xulunden xa to, a e birin e gima nɛn koni keden nan gbansan yɛɛrati

kontonna sotoma. Nayi, ε gi alogo ε xa kontonna soto. ²⁵ Muxun naxan katama a boden lu feni fe sifani itoe yi fo na kanna xa a yixədəxə, a a yitən yetə suxuni. A na ligama nən alogo nə sətən taxamasenna xa so a xunna naxan mi buma. Koni en tan a ligama nən alogo mangaya taxamasenna xa so en xun na naxan luma habadan. ²⁶ Nanara, n mi n gima n xunna yi. N mi yəngə soma alo muxun naxan a yiin wolima foyeni tun. ²⁷ A makuya na ra. N na n fatin suxuma a xədəxən nan na alo konyina, alogo n na kawandin ba bonne xa, n tan yetəen nama fula a tənən na.

10

Suxure feen maxadina

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xən ma ε xa a kolon fa fala en benbane bira nən Musa fəxə ra kundaan bun han e birin yi baani gidi.* ² A yi luxi alo e rafu nən e tubi xinla ma Musa xən kundaan nun baa igeni. ³ E birin yi na niin donse kedenna don, ⁴ e yi na siimaya ige kedenna min, bayo e igen min nən keli Alaa gəmeni gəmen naxan findixi a Muxu Sugandixin na naxan yi biraxi e fəxə ra.† ⁵ Koni hali na, e wuyaxi mi Ala kənən, e binbine yi lu burunna ra.‡

⁶ Nba, misaala nan ne birin na en tan xa alogo en nama en miri fe naxin ma alo ne a ligə kii naxan yi. ⁷ En nama suxuren batu alo na ndee a ligə kii naxan yi. Bayo a səbəxi Kitabuni, a naxa, “Yamaan yi dəxə e dəgedeni e nun e minden, e lu

* **10:1:** A mato Xərəyaan 13.21-22 nun 14.22-29 kui. † **10:4:** A mato Xərəyaan 16.4-35 nun Sariyane 8.3 nun Yatene 20.8-11 kui.
‡ **10:5:** A mato Yatene 14.16 nun 14.23 nun 14.29-30 kui.

kelε, e sabaan so.”^{§ 8} En nama yangan suxu alo na ndee a liga kii naxan yi, e muxu wuli məxəŋen nun saxan yi faxa sage kedenni.*⁹ En nama Alaa Muxu Sugandixin mato bunbani alo na ndee a liga kii naxan yi, sajine yi e faxa.¹⁰ Ε nama ε mawuga alo na ndee a liga kii naxan yi, Ala yi Halagi Tiin nafa, a yi e faxa.¹¹ Feni itoe birin liga nən e ra, e findi misaale ra, e yi sebε en nakolon seen na, waxati rajanna bata a li en tan naxanye ma.¹² Nayi, naxan na a miri fa fala a a tixi ki fajni, na xa a liga a yeren ma alogo a nama bira.

¹³ Ε ratantan feen naxanye bata ε sətə, ne darixi adamadiine liyε nən. Koni bayo Ala tinxin, a mi tinjε tantan feen xa ε sətə dangu ε sənbən yaten na. Na ma, tantan feen nəma ε fəxə ra, Ala yi na yi mini ferən fi ε ma, alogo ε xa lu tinxinni.

¹⁴ Nanara, n xanuntenne, ε ε gi suxure batun bun.¹⁵ N falan tima ε xa alo xaxilimane, ε yetεen xa n ma falan mato.¹⁶ En na barikan bira Ala xa Marigina igelengenna xən, en yi en min, na mi en nun Alaa Muxu Sugandixin wunla malanma ba? En burun naxan donma na waxatini, na mi en nun Marigin fati bəndən malanma ba?^{† 17} Buru xun keden to a ra, en birin bata malan en lu alo fati bəndε keden peena, hali en to wuya, bayo en birin nde sətəma na buru kedenna nin.

¹⁸ Ε Isirayila kaane mato, naxanye saraxa subene donma, lanna mi ne nun saraxa ganden tagi ba?¹⁹ N waxi nanse fala fe yi nayi? Suxure kiin findixi sənbəna nde ra ba hanma suxuren

---

§ 10:7: Xərəyaan 32.6 * 10:8: A mato Yatəne 25.1-9 kui.

† 10:16: Marigina ximənna nan ito ra. A mato Luka 22.19 nun Korenti Singen 11.23-26 kui.

findixi se kɛndɛn nan na ba? ²⁰ Na mi a ra, koni suxure batune saraxan naxanye bama, e ne ralima Setana malekane nan ma, Alaa fe mina ra feu! Anu, n mi waxi lanna xa lu ε nun yinnane tagi. ²¹ Ε mi nœ ε minŋε Marigina igelengenna ra, ε mən yi ε min suxurene igelengenna ra. Ε mi nœ Marigina ximɛnna donŋε e nun jinanne don seene. ²² En waxi Marigina xɔxələnna nan nakeli fe yi ba? En sənbən gbo a xa ba?

²³ Ε naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa.” Koni tɔnɔ mi feen birin yi. Ε naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa,” koni feen birin xa mi en malima. ²⁴ Muxu yo nama hərin fen a yɛtε xa tun, fɔ muxu gbɛtεye fan xa. ²⁵ Seen naxan birin sarama lɔxɔ tideni, ε na don. Ε nama maxɔdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁶ Bayo Kitabun naxa, a Marigin nan gbee bɔxən nun ayi seene birin na. [‡] ²⁷ Xa dənkəleyatarena nde ε xili donse dondeni, xa siga xənla ε ma, a na donseen naxan so ε yii, ε na don. Ε nama maxɔdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁸ Koni xa muxuna nde a fala ε xa, a naxa, “Donseni ito bata rali suxuren ma,” nayi, ε nama na donseen don masɔtɔ na muxuna fe ra naxan ε rakolonxi lan xaxinla yaten ma. ²⁹ Ε tan xaxinla yaten mi a ra koni fɔ bona xaxinla. Anu, nanfera n tan ma xɔrɔyaan finde yalagin na muxu gbɛtε xaxinli? ³⁰ Xa n barikan bira Ala xa n ma donsena fe ra, nanfera muxuna nde n nayelefuma lan na donsena fe ma, n bata barikan bira Ala xa naxan ma fe ra?

³¹ Na kui, xa ε donseen donma hanma ε ε minma, ε nema fefe ligε, ε a ligə Alaa binyena fe ra. ³² Ε kewanle nama Yahudiyane ratantan, hanma

---

‡ **10:26:** A mato Yaburin 24.1 kui.

Gir_εkine hanma Alaa d_εnkeleya yamana,³³ alo n tan fan katama n xa muxun birin k_εn_εn kii naxan yi. N mi fe fajin fenma n y_εt_ε xan tun xa, f_o muxu wuyaxi xa alogo ne fan xa kisi.

11

Feen naxanye daxa sali waxatini

¹ E findi n naliga muxune ra, bayo n tan fan Alaa Muxu Sugandixin naligama.

² N bata ε tantun, n ma fe to rabiraxi ε ma feen birin yi, e nun ε to n ma xaranne suxi alo n na a falaxi ε xa kii naxan yi.

³ Koni, n waxi a x_on ma ε xa a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan x_εm_εn_εe birin xun na. X_εm_εn_εnan naxanla xun na. Ala nan a Muxu Sugandixin xun na. ⁴ Nanara, x_εm_εn_ε naxan Ala maxandima, hanma naxan nabiya falane tima yamaan tagi, xa k_εm_εtina a xun na, a bata a kuntigin nafeyə.

⁵ Naxanla naxan Ala maxandima, hanma a nabiya falane tima yamaan tagi, a xunna magenla a ra, na a kuntigin nan nayagima. Na luxi n_εn alo a na a xunna gbanan. ⁶ Xa jnaxanla mi a xunna maxidi, a m_on lan n_εn a yi a xunna gbanan. Koni jnaxanla xunna gbananxina, e nun a maxabaxina, na birin to mayagi n_εn, a lan n_εn nayi a yi a xunna maxidi.

⁷ X_εm_εn_ε tan mi lan a yi a xunna maxidi bayo a findixi Ala maligan nun a binyen nan na. Koni jnaxanla nan a x_εm_εn_εa binyen na. ⁸ Amas_ot_o Ala mi x_εm_εn_ε xan baxi jnaxanli, koni jnaxanla nan baxi x_εm_εn_εi. ⁹ X_εm_εn_ε mi daxi jnaxanla fe ra, koni jnaxanla nan daxi x_εm_εn_εa fe ra. ¹⁰ Nanara, jnaxanla xa a xunna maxidi a x_εm_εn_εa s_εn_εb_εn_ε taxamasenna ra e nun malekane fe ra. ¹¹ Koni Marigina dinani,

naxanla mi fataxi xemən na, xemən fan mi fataxi naxanla ra. ¹² Bayo alo naxanla kelixi xeməni kii naxan yi, naxanla fan xemən barixi na kii nin. Koni feen birin kelixi Ala nan ma.*

¹³ E tan yeteeen xa na feen makiti: Xa naxanla lan a yi Ala maxandi a xunna mi maxidixi. ¹⁴ Nba, Adamadiin kejaan mi ε xaranje ba, fa fala xa xemən xunsexen kuya ayi, a yagima nən nayi? ¹⁵ Koni binyen nan na ra naxanla xa xa a xunsexen kuya ayi. Bayo a xunsexen kuyan bata findi a maxidi seen na. ¹⁶ Koni xa muxu yo waxy a xən ma, a xa tandin ti feni ito ma, n naxan falama nayi, na ni ito ra. Namunni itoe nan nxu nun denkəleya yamaan birin yii nxu nəma Ala batue waxatin naxan yi.

Marigma ximenna fe

Matiyu 26.26-29 Maraka 14.22-25 Luka 22.14-

20

¹⁷ N falan naxan tima ε xa iki, n mi ε tantunma na ra amasətə ε malanna mi fe fajin ligama fə a naxina. ¹⁸ Fe singena, e bata yi a fala n xa a ε na ε malan denkəleya yamaan kiin ma, mayitaxun feene ε tagi. N laxi na ra han yirena nde. ¹⁹ A fərə mi na fə mayitaxunna nde xa lu ε tagi, alogo naxanye Ala kənənxı, ne xa kolon. ²⁰ E na ε malan waxatin naxan yi, ε mi Marigma ximenna xan donma, ²¹ bayo ε nəma ε dəgema, birin a mafurama nən a gbee donseen donteni. Nanara, kaməna ndee ma, koni ndee minxin na a ra. ²² Banxi mi ε yii ba, ε donseen donje denaxan yi, ε yi ε min? E Alaa denkəleya yamaan na naxuma ba, ε to yiigelitəne

---

* **11:12:** A mato Dunuŋa Fələn 1.26-27 nun 2.18-23 kui.

biran lanbaranni? N nanse falama ε xa? N na ε tantunŋε nayi ba? Nayi, n mi ε tantunŋε mumε!

²³ Amasotø Marigina n xaranxi naxan ma, n fan bata ε xaran na ma fa fala Marigi Yesu yanfaxi, a so yiini koeen naxan na, a burun tongo nən. ²⁴ A barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a naxa, “N fati benden ni ito ra naxan fixi ε fe ra. ε ito ligi naxan n ma fe rabire ε ma.” ²⁵ E yelinxina ximenna donŋε, a yi igelengenna fan tongo, a naxa, “Layirin nənən naxan xidixi en tagi n wunla xən, na ni ito ra. ε nema ito minŋε waxati yo yi, n ma fe xa rabira ε ma.” ²⁶ Amasotø ε nema buruni ito donŋε waxatin naxan yi, ε yi ε min igelengenni ito ra, ε Marigina saya feen nan nalima han a fa.

²⁷ Nanara, xa muxu yo Marigina a burun don, hanma a yi a min Marigina igelengenna ra daxatareyani, na kanna yulubin nan tongoma Marigin fati benden nun a wunla fe yi. ²⁸ Nanara, birin xa a yete kørøsi, a yi Marigina burun don, a yi a min Marigina igelengenna fan na na kiini. ²⁹ Amasotø naxan na burun don, a yi a min igelengenna ra, e nun Marigin fati benden mi lanxi e bode ma, a kitin nan xilima a yete ma na ra. ³⁰ Nanara, ε wuyaxi furama, sənbe mi ε ra, ndee bata faxa. ³¹ Koni xa en na en yete rakørøsi, en tangama nən Alaa kitin ma. ³² Koni Marigin na en kit, a en maxuruma nən alogo en nun dunŋja muxune nama yalagi en bode xən.

³³ Nanara, ngaxakedenne, ε na ε malan waxatin naxan yi ε dəgedeni, ε xa ε bode legeden. ³⁴ Xa kamena nde ma, a xa a dəge a konni alogo ε malanna nama kitin xili ε ma. N na fa waxatin naxan yi, n fe gbeteye yebama nən.

12

Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe

¹ Ε naxan səbəxi Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe ra, en fa na ma. Ngaxakedenne, n mi waxi ε xa lu fe kolontareyani. ² Ε a kolon fa fala ε yi dənkəleyatareyani waxatin naxan yi, ε yi biraxi susurene nan fəxə ra e nun naxanye mi falan tima, ε lə ayi. ³ Nanara, n na a falama ε xa fa fala, naxan yo falan tima Alaa Nii Sarijanxin barakani, na mi nəe a fale, a naxa, “Yesu dangaxi.” Muxe mən mi nəe a fale, a naxa, “Marigin nan Yesu ra,” Alaa Nii Sarijanxin xanbi.

⁴ Alaa Nii Sarijanxi keden peen na a ra, koni a kiseen sifan wuya. ⁵ Marigi keden peen na a ra, koni muxune walima a xa kii wuyaxi. ⁶ Wanla sifan wuya, koni Ala kedenna nan ne birin naka-malima muxune birin yi. ⁷ Alaa Nii Sarijanxina fena ndee minima kənənni muxu keden kedenna birin xən alogo yamaan birin xa sabati. ⁸ Alaa Nii Sarijanxin muxuna nde kima xaxilimaya falan nan na. Na Nii Sarijanxi kedenna nan mən muxu gbətə fan kima fe kolonna falan na. ⁹ Na Nii Sarijanxi kedenna nan mən muxu gbətə kima dənkəleyani. Na Nii Sarijanxi kedenna mən yi muxu gbətə ki muxu rakəndəya kiseni. ¹⁰ Muxu gbətə yi ki kabanako fe ligə sənbəni, muxu gbətə yi ki nabiya falane ra, gbətə yi sənbə naxine nun Ala sənbən tagi raba, gbətə yi falan ti xui sifa gbətəne yi, gbətə mən xui gbətəye madanguma. ¹¹ Koni a tan Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan na birin ligama. A tan nan muxun birin kima alo a waxi a xən ma kii naxan yi.

Gbindi kedenna na a ra

¹² Nba, Alaa Muxu Sugandixin luxi n̩en alo gbindi kedenna koni yire wuyaxi a ma. Koni hali a yirene to wuya, gbindi kedenna nan a ra. ¹³ Amasjtɔ̄ en birin nafuxi igeni Alaa Nii Sarıjanxin kedenna nan baraka yi, en so fati b̩nd̩e kedenni, Yahudiyane nun Girékine, konyine nun xɔ̄rɔ̄ne, Ala bata a Nii Sarıjanxin fi en birin ma.

¹⁴ Fati b̩nd̩en mi findixi yire kedenna xan na koni yire wuyaxi. ¹⁵ Xa sanna a fala, a naxa, “N tan mi fati b̩nd̩eni, bayo n mi findixi yiin na,” na mi a b̩e fatin na. ¹⁶ Xa tunla a fala, a naxa, “N tan mi fati b̩nd̩eni, bayo n mi findixi yɛ̄en na,” na mi a b̩e fatin na. ¹⁷ Xa fati b̩nd̩en birin yi findi yɛ̄en nan tun na, feen yi m̩ema di nayi? Xa fati b̩nd̩en birin yi findi tunla nan tun na, seen xirin yi m̩ema di nayi? ¹⁸ Koni Ala bata fati b̩nd̩en yirene birin yɛ̄ba alo a waxyi a xɔ̄n ma kii naxan yi. ¹⁹ Xa a birin yi findi se keden peen na, fati b̩nd̩en yi luma minen? ²⁰ A kii naxan yi iki, fatin yire wuyaxi na koni fati b̩nd̩e kedenna na a ra.

²¹ Nanara, yɛ̄en mi n̩e a fale yiin ma, a naxa, “N mako mi i ma.” Xunna mi a fale sanne ma, a naxa, “N mako mi ε ma.” ²² A makuya na ra. Hali s̩enb̩e mi fati b̩nd̩en yiren naxanye ra, e tiden na. ²³ Hali fatin yiren naxanye mayagi dangu fatin yirene birin na, en ne maxidima binyeni ki fajni. Fatin yiren naxanye mi lan e to, en menne suturama bonne xa. ²⁴ Koni fati b̩nd̩en yiren naxanye mi mayagi, ne mako mi na ma. Ala yɛ̄tɛ̄en bata en fati b̩nd̩en yirene yɛ̄ba, a binyen fi fati b̩nd̩en yirene ma a yi dasaxi naxanye ma, ²⁵ alogo fati b̩nd̩en

nama yitaxun, koni fatin yirene birin xa e *ŋoxə* lu e boden xən ma. ²⁶ Xa fati bəndən yirena nde xələni, fatin yire dənxən birin səxəlema nən a xən. Xa yire keden binyen sətə, bonne birin səwama nən a xən.

²⁷ Nba, ε tan nan Alaa Muxu Sugandixin fati bəndən na. A fati bəndən yirena nde nan ε keden kedenna birin na. ²⁸ Ala xərane nan singe luxi dənkeleya yamani, a firindena, nabine, a saxandena karaməxəne, e nun kabanañko feene raba muxune, e nun naxanye kixi muxu rakəndəya kiseen nun mali ti kiseen nun yəerati kiseni e nun naxanye falan tima xui gbətəne yi. ²⁹ Birin mi fində xəraan na, hanma nabine hanma karaməxəne hanma kabanañko feene raba muxune ³⁰ hanma muxun naxan kixi muxu rakəndəya kiseni hanma xui gbətə falana hanma xui radanguna. ³¹ Koni, ε səbə so kise fisamantenne ma. Iki n xa kira fisamantenna yita ε ra. Na ni i ra:

13

Xanuntenyana fe

¹ Hali n falan ti adamadiine xuine nun malekane xuine yi, koni xa xanuntenyaan mi n bəjəni, n fala xuiin luxi nən nayi alo talan xuiin nun karijan xuina. ² Hali nabiya falane n dε, e nun lənnina han n wundo feene birin kolonna sətə, hali dənkeleyana n yi, n geyane ba e funfuni, koni xa xanuntenyaan mi n bəjəni, sese mi n tan na na yi. ³ Hali n na n yii seen birin fi yiigelitəne ma, hali n na n fati bəndən fi, a gan, koni xa xanuntenyaan mi n bəjəni, na mi fefe fanjə n ma.

⁴ Dijan xanuntenyani. A fe fajin nan ligama. Xəxələnyaan mi xanuntenyani. A mi a yete yigboma. Waso mi xanuntenyani. ⁵ Marayagi mi a yi. A mi a yete a hərin xan tun kataxi. A bəjen mi tema fefe ma. A mi xələn namarama. ⁶ A mi səwama tinxintareyaan na fə jəndina. ⁷ A mafeluun tima feen birin yi. A təgəndiyaxi waxatin birin. Yigina a yi feen birin yi. A tunnafan feen birin yi.

⁸ Xanuntenyaan mi jənje habadan. Nabiya falane danguma nən, xuine yi jən, fe kolonna yi dangu. ⁹ Amasətə en fe kolon ndedi, en nabiya falane tima ndedi, ¹⁰ koni a kamalixin na fa waxatin naxan yi, a kamalitaren jənma nən na yi.

¹¹ N to yi dii jəreyani waxatin naxan yi, n yi falan tima alo dii jərenə, n yi n mirima alo dii jərenə, n yi feene famuma alo dii jərenə. Koni n to findi fonna ra, n mi fa dii jəre fe rabama sənən. ¹² Iki, en sawura yidimixin nan toma alo matoon kikeni, koni waxati famatəni, en toon tima nən yee nun yee. Iki, danna n ma fe kolonna ma, na waxatini n feene kolonma nən alo Ala n kolon kii naxan yi.

¹³ Iki fe saxanni itoe luma nən, dənkəleyaan nun yigin nun xanuntenyana, koni xanuntenyaan nan gbo e birin xa.

14

Alaa Nii Sarıjanxina kiseene

¹ E yixədəxə ε lu xanuntenyani. Nii Sarıjanxina a kiseene xənla xa ε suxu, a gbengbenna ε yi nabiya falane ti. ² Amasətə muxun naxan xui gbətən falama, na mi falan tima muxune xan xa, fə Ala, amasətə muxu yo mi a xuiin məma. A wundo

feene falama Alaa Nii Sarijanxin barakan nin.
³ Koni naxan nabiya falane tima yamaan xa, na falan tima e sabati feen nan na, a yi e ralimaniya, a yi e bɔŋen xunbeli. ⁴ Koni muxun naxan falan tima xui gbeteni, na a yeten nan tun malima, koni naxan nabiya falane tima, na dənkəleya yamaan birin nan malima.

⁵ Xa ε birin xui gbetene falama, na rafan n ma. Koni naxan nafan n ma dangu na ra, ε birin xa nabiya falane ti. Amasətɔ muxun naxan nabiya falane tima, na dangu xui gbete falan na, fɔ xa muxuna nde na naxan a xuiin nadanguε alogo dənkəleya yamaan birin maliyε kii naxan yi. ⁶ Ngaxakedenne, xa n siga ε fəma, n sa falan ti ε xa xui gbetene yi, n nanfe fanxi ε ma nayi, xa n mi Alaa fena nde makənen ε xa, hanma fe kolonna nde hanma nabiya falana hanma xaranna?

⁷ Hali maxa seene fan na kii nin, alo xulenna nun kondenna. E bətin naxan bama, muxun na kolonma di xa ε mi e xuine ramini ki faj? ⁸ Xa xətaan xui fajin mi mini, a rafixa, nde a yitənγε yəngε so xinla ma? ⁹ A na kii nin ε konni, ε na falan ti xui gbetene yi, xa a mi findi fala yigbəxin na, na bunna kolonma di nayi? Fala fuun nan tun na ra. ¹⁰ Xui wuyaxi nan dunuja yi, koni ne sese mi na naxan bun mi na. ¹¹ Koni xuiin naxan falama, xa n mi na məma, naxan a falama, xəŋen nan n tan na na yee ra yi. Xəŋen nan a fan na n yee ra yi. ¹² A na kii nin ε fan xa, ε to waxi Alaa Nii Sarijanxina a kiseene xən ma, naxanye dənkəleya yamaan malima, ε yixədəxə ne nan ma.

¹³ Nanara, muxun naxan falan tima xui gbeteni, a xa Ala maxandi alogo a xa nə a bunna falε.

¹⁴ Amasɔtɔ xa n na Ala maxandima xui gbɛtəni, n niin nan Ala maxandima nayi, koni n xaxinla mi walima. ¹⁵ N nanfe ligama nayi? N xa Ala maxandi n niini e nun n xaxinla fan yi. N xa bɛtin ba n niini e nun n xaxinli. ¹⁶ I na barikan bira Ala xa i niini, muxun naxan mi na bunna kolon, na a falama di fa fala “Amina?” Amasɔtɔ i naxan falama, a mi na kolon. ¹⁷ Hali i barikan birama Ala xa ki fajni, muxu gbɛtɛ mi maliin sɔtɛ nayi mumɛ!

¹⁸ N barikan birama Ala xa amasɔtɔ n tan xui gbɛtene falama dangu ε birin na. ¹⁹ Koni en nɛma dɛnkɛleya yamaan malanni hali n fala xui suulun nan tun ti, naxanye bunna kolonjɛ, alogo n xa muxune xaran, na fisa benun n xa falan wuli wuyaxi ti xui gbɛtəni.

²⁰ Ngaxakedenne, ε miriyaan nama liga alo di-dine. ε xa liga alo dii jɔrɛne fe jaxine fe yi, koni ε findi fonne ra ε xaxinli. ²¹ A sɛbɛxi Sariya Kitabun kui:

“Marigin naxa,
 ‘N falan tima yamani ito xa ne xɔn
 naxanye xɔŋɛ xuine falama
 e nun xɔŋɛne de xuiin xɔn
 koni hali na,

e mi e tuli matima n na.’ ”*

²² Na ma, xui gbɛtene findixi taxamasenne ra dɛnkɛleyatarene nan xa. A mi ligama dɛnkɛleya muxune fe ra. Nabiya falane fan mi findixi taxamasenne ra dɛnkɛleyatarene xa fɔ dɛnkɛleya muxune.

²³ Nba, xa dɛnkɛleya yamaan birin e malan, e falan ti fɔlɔ xui gbɛtene yi, xa muxuna ndee

---

* ^{14:21:} Esayi 28.11-12

fa, naxanye e tuli matima gbansan hanma e mi dənkəleyaxi, ne mi a fale ba, fa fala a seen nan soxi ε yi? ²⁴ Koni xa ε birin nabiya falane tima, dənkəleyatarena nde yi so ε fema, hanma naxan a tuli matima gbansan, na falane birin a sɔ̄nne ytama a ra nən, birin yi a kiti. ²⁵ A miriya wundone minima nən kənenni. Nayi, a xinbi sinma nən, a yətagin yi lan bɔ̄xən ma, a yi Ala batu, a yi a fala, a naxa, “Nəndin na a ra, Ala ε tagi.”

Fe yibasanna dənkəleya yamani

²⁶ Ngaxakedenne, ε xa nanse ligə ε na ε malan waxatin naxan yi? Birin xa fa e nun bətina nde, hanma xaranna, hanma Alaa fe makənenna, hanma xui gbətəna nde, hanma xui madanguna. Na birin xa findi dənkəleya yamaan səbə so feen na. ²⁷ Xa muxuna ndee falan tima xui gbətəni, muxu firin hanma saxan, ne birin xa falan ti keden keden yεen ma. Koni e naxan falama fɔ̄ muxu gbətε xa na radangu. ²⁸ Xa muxe mi na naxan a bunna fale, na kanna xa a dundu dənkəleya yamani nayi, koni a xa falan ti e nun Ala tagi. ²⁹ Nabine tan, muxu firin hanma saxan naxanye nabiya falane tima, ne xa falan ti, bonne yi e falan fəsəfəsε. ³⁰ Koni xa muxuna nde dəxi ε tagi malanni, Ala yi fena nde makənən a xa, a lan nən, fala ti singen xa a dundu singen. ³¹ Amasətə a lan nən, ε xa nabiya falane ti keden keden yεen ma alogo ε birin yi xaranna sətə, ε yi ralimaniya. ³² Nabine kisena e nən nan bun, ³³ bayo Ala mi findixi fe yibasanna Ala ra, koni fɔ̄ bɔ̄jε xunbenla.

A ligan kii naxan yi dənkəleya yama sarijanxine birin yi, ³⁴ naxanle xa e dundu malanni, amasətə

e mi lan e falan ti, koni e xa e yεtε magodo alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ³⁵ Xa e waxi a xɔn ma, e xa yirena nde yεε to, e xa e xεmεne maxɔdin e konni. Naxanla na falan ti malanni, yagi feen nan na ra.[†]

³⁶ Alaa falan minixi ε konna nin ba? Hanma a faxi ε tan nan keden ma ba? ³⁷ Xa muxu yo a mirima fa fala nabiin nan a tan na hanma Alaa Nii Sarijjanxina kisena a yii, n feen naxanye sεbεma ε ma, a lan nεn a xa ne kolon fa fala Marigina yamarine nan ne ra. ³⁸ Xa a mi falani ito yatε, a fan mi yatεma.

³⁹ Nanara, ngaxakedenne, nabiya falane ti xɔnla xa ε suxu. ε mɔn nama tɔnna dɔxɔ xui gbεtε fala feen na. ⁴⁰ Koni feen birin xa yεba ki fajι a kiraan xɔn ma.

15

Yesu keli fena sayani

¹ Nba, ngaxakedenne, n xa Yesu a fe Xibaru Fajina fe rabira ε ma, n naxan nali ε ma, ε yi a rasuxu, ε sɔbε soxi naxan yi, ² ε kisixi naxan xɔn, xa ε a suxu alo n na a ralixi ε ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, ε bata la a ra fuuni na yi.

³ A singen naxan na, n naxan sɔtɔxi, n bata na rali ε ma: Alaa Muxu Sugandixin faxaxi en yulubine nan ma fe ra, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁴ A maluxun nεn, a sayaan soge saxande

---

[†] **14:35:** Yanyina nde jaxanla ndee yi Kɔrenti taan dεnkelεya yamani naxanye yi darixi maxɔdinna tiyε kawandi ba waxatini, na yi kawandi baani fu yamaan lan e xa e tuli mati waxatin naxan yi. Koni waxati gbεtε jaxanle lan e falan ti alo a falan kii naxan yi Kɔrenti Singen 11.5 kui.

lɔxɔni a keli sayani, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁵ A yi a yεtε yita Piyeri ra, na xanbi ra a xera fu nun firinne. ⁶ Na xanbi ra, dɛnkeleya muxun kεmε suulun e nun nde yi a to waxati kedenni. Na wuyaxi mɔn e nii ra, koni nde bata faxa. ⁷ Na xanbi ra, Yaki yi a to, a xεrane birin yi a to mɔn.

⁸ Dənxen na a yi a yεtε yita n tan fan na, n tan naxan luxi alo diin naxan mi bari a waxatini. ⁹ Amasɔtɔ xεraan birin gbo n tan xa. N tan mi sa lan nεn, a fala n ma a “xεrana,” amasɔtɔ n bata yi Alaa dɛnkeleya yamaan bεsεnχɔnya. ¹⁰ Koni Alaa hinanni, a yi n kεŋaan masara iki. A hinanna naxan nagidixi n ma na mi luxi fuuni, bayo n wali nεn dangu xεraan bonne birin na. N tan mi a ra koni Alaa hinanna nan yi n bɔjεni. ¹¹ Nayi, xa a findi n tan na, xa a findi e tan na, nxu ito nan kawandi bama. ε fan bata la na nan na.

En kelifena sayani

¹² Nba, nxu to kawandin bama fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, nanfera ε tan ndee a falama fa fala faxa muxune mi kelima sayani? ¹³ Xa faxa muxune mi kelima, na bunna nεen fa fala Alaa Muxu Sugandixin yεtεen mi yi kelixi sayani na yi nun. ¹⁴ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi kelixi sayani nun, kawandin ba xun mi yi na nxu xɔn ma nayi, ε dɛnkeleyaan fan bata lu fuyan. ¹⁵ Naxan dangu na ra, en bata wule seren ba Alaa fe ma nayi amasɔtɔ en bata a fala a a bata a Muxu Sugandixin nakeli sayani. Koni xa faxa muxune mi kelima sayani, na bunna nεen fa fala, Alaa mi a fan nakelixi sayani. ¹⁶ Amasɔtɔ xa faxa muxune mi kelima sayani, Alaa Muxu Sugandixin fan mi kelixi sayani na yi. ¹⁷ Nba, xa

Alaa Muxu Sugandixin mi yi keli sayani nun, ε denkəleyaan bata findi fe fuun na, ε mən ε yulubine yi na yi. ¹⁸ Na bunna nəen fa fala, naxan bata yi denkəleya Alaa Muxu Sugandixin ma, e faxa, ne bata lə ayi na yi. ¹⁹ Xa en na en yigin saxi Alaa Muxu Sugandixinini dunuja yi gidini ito nan tun yi, nayi en tan makininkinin dangu muxune birin na.

²⁰ Koni Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani yati! Muxu singe kelixin na a ra sayani faxa muxune ye. ²¹ Bayo sayaan to faxi muxu kedenna nan xən, na kiini mən, muxune fan kelima sayani muxu keden peen nan fan xən. ²² Muxun birin to faxama nən adamadiyani, na kiini mən, e birin mən kelima nən sayani Alaa Muxu Sugandixini. ²³ Koni muxun birin nun a waxati saxon na a ra, Alaa Muxu Sugandixin nan muxu singen na naxan keli sayani. Na xanbi ra, a muxune fan kelima nən sayani a fa waxatini. ²⁴ Na na dangu, a rajanna na a li, Yesu fama mangayane nun nøyane nun senbene birin kaladeni nən, a yi mangayaan naxete a Fafe Ala ma. ²⁵ Amasətə a fere mi na fə Yesu xa mangayaan ligə nən han Ala yi a yaxune birin sa a sanna bun ma. ²⁶ Yaxun naxan halagima dənxən na, na nan sayaan na. ²⁷ Amasətə Kitabun bata a fala, a naxa, “A bata seen birin lu a sanna bun.”* Koni a to a fala a seen birin bata lu a bun ma, na fixa fa fala Ala mi na yε ma naxan seen birin luxi a tan bun ma. ²⁸ Seen birin na lu a bun ma, nayi a tan yetəna, Alaa Dii Xəmən fan luma nən Ala bun ma naxan seen birin saxi a bun ma, alogo Ala xa lu seen birin xun na feen birin yi.

²⁹ Xa na kii mi a ra, muxun naxanye rafuxi

---

* **15:27:** Yaburin 110.1

igeni faxa muxune fe ra ne nanse fenma? Xa faxa muxune mi kelima, nanfera muxune rafuma igeni ne fe ra? ³⁰ N xu tan fan, nanfera nxu tan gbalon d de waxatin birin? ³¹ Ngaxakedenne, n sayaan d lxo yo lxo. N binyen naxan stxi ε to lu Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n bata n kl na nin, nndin nan na ra. ³² Xa n dalise xajene yengexi Efesi taani adamadiine feene nan tun yi, na munanfanna mundun yi n ma nayi? Xa faxa muxune mi yi rakel sayani nun, nayi en yi sandani ito suxuma nn nun,

“En na en dge, en yi en min
bayo en faxan nn tila.”[†]

³³ E nama ε mayenden amast, “Xyi naxine sn fajin kalama nn.” ³⁴ E mn xa xaxili st alo a daxa kii naxan yi. E fata yulubi feene ra. E tan nde mi Ala kolon, n na ito falama ε yagin nan ma.

Fati bnden keli fena sayani

³⁵ Ndee maxdinna tima nn, e naxa, “Faxa muxune kelima sayani di? E fama fati bnden sifan mundun yi?” ³⁶ Xaxilitarena! I na sansiin woli i ya xen ma waxatin naxan yi, a mi sole f a lu faxan yi yani singen. ³⁷ I mi sii se binla xan wolima koni f a sansi ksedin tun, maala hanma sansi gbete. ³⁸ Koni Ala nan sansiin nasolima a binli gbo ayi alo a rafan a ma kii naxan yi. A tan nan sansiin siyaan birin binla kjaan nagidima a ma.

³⁹ Niimaseen birin fatin keden mi a ra. Muxun fatina a danna, suben fatina a danna, xeliin fatina a danna, yexn fatina a danna. ⁴⁰ Kore xonna fatine na yi, dunupa fatine na yi. Kore xonna

---

† **15:32:** Esayi 22.13

fatine nɔrɔna a danna, dunuja fatine nɔrɔna a danna. ⁴¹ Sogen gbee nɔrɔna a danna, kiken gbee nɔrɔna a danna, sarene fan gbee nɔrɔna e danna, saren keden kedenna birin ma nɔrɔna a danna.

⁴² Faxa muxune na keli, a ligama na kii nin. Fati bɛndɛn naxan maluxunma, a nɔe kale. Koni a na keli faxa muxune tagi, a mi nɔe kale. ⁴³ A maluxunma waxatin naxan yi, a mi fan, sɛnbɛ mi a ra. Koni a na keli, a nɔrɔxi, sɛnbɛna a yi kati! ⁴⁴ A maluxunma waxatin naxan yi, fati bɛndɛn nan yi a ra, a na keli, ariyanna fatin nan na ra. Xa fati bɛndɛna en yi be, ariyanna fatin fan na yi. ⁴⁵ Amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui iki, a naxa,

“Adama, Alaa Muxu daxi singen yi findi daŋɔxɔn na.”

Koni Adama dɔnxɛ ra xina,[‡] Yesu, na yi nii rakisin fi yamaan ma. ⁴⁶ En mi ariyanna fatini ito singe sɔtɔma fɔ fati bɛndɛna, na xanbi ra, en ariyanna fatin sɔtɔma nɛn na yi. ⁴⁷ Adama singe ra xina, Ala na daxi bɔxɔni ito bɛndɛn nan na. Adaman firindena, na kelixi ariyanna nin. ⁴⁸ Naxan daxi bɛndɛni ito yi, dunuja muxune na nan maliga yi. Muxun naxan sa kelixi ariyanna yi, ariyanna gbee muxune nun na nan maliga. ⁴⁹ En to bata maliga adama ra naxan minixi bɛndɛni, en mɔn fama maligadeni na kiini ariyanna gbee muxun na.

⁵⁰ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra fa fala naxan daxi fati bɛndɛn nun wunla ra, e mi nɔe Alaa Mangayaan sɔtɛ. Seen naxan kunma, na mi luma habadan.

[‡] **15:45:** Adama singena fe toma Dununa Fəlon 2.7 kui. Adama dɔnxɛ ra xina, na findixi Yesu nan na.

⁵¹ Ε tuli mati, n wundo feen nan falama. En birin mi faxε, koni en birin maxεtεma nεn. ⁵² Amasətə xəta dənxən na fe waxatin naxan yi, faxa muxune kelima nεn, e habadan nii rakisin sətə, en birin yi maxεtε mafuren benun ye magira. ⁵³ Amasətə en fati bəndən naxan kalama, a fərε mi na fə a xa maxεtε fatin na naxan mi kale. A faxa daxin yi maxεtε a faxataren na. ⁵⁴ Nanara, en fatin naxan kalama, a na maxεtε fati kalataren na waxatin naxan yi, a faxa daxin yi maxεtε faxataren na. Na na liga, Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “Sayaan bata halagi nə sətən bun.”

⁵⁵ “Sayana, i ya nəɔn minən yi?

Sayana, i faxa ti sənbən minən yi?”[§]

⁵⁶ Sayaan faxa ti sənbən nan yulubin na, yulubin fan sənbən nan sariyan na. ⁵⁷ Koni barikan xa bira Ala xa naxan nəɔn firma en ma a Muxu Sugandixin barakani en Marigi Yesu.

⁵⁸ Nanara, n nafan ngaxakedenne, ε səbe so ki fajı! Ε nama yimaxa. Ε lu wale Marigin xa waxatin birin amasətə ε a kolon fa fala ε wanla naxan kəma Marigin xa, fe fuu mi na ra mumε!

16

Yiimalanna Yerusalen dənkəleya muxune xa

¹ Ε naxan səbəxi yiimalanna fe yi lan yama sarijanxina fe ma Yerusalen taani, en fa na ma. Ε liga alo n yamarin naxan fi Galati yamanan dənkəleya yamaan malanne ma. ² Xati yo xati, ε keden kedenna birin xa gbetina nde ramara a danna ε konne yi, lan ε fərən yaten ma, alogo ε

---

§ **15:55:** A mato Esayi 25.8 nun Hose 13.14 kui.

nama n faan mame ε yii malan feen na. ³ N na fa waxatin naxan yi, ε na muxun naxanye sugandi, n ne rasigama nən kedina e yii, e yi ε kiseene xali Yerusalēn taani. ⁴ Koni xa a lan n tan yεtεen xa siga, fɔ nxu birin xa siga na yi.

Pɔ̄li a wanle fe

⁵ N na dangu Masedoniya yamanani waxatin naxan yi, n sigama nən ε konni, bayo n danguma nən na. ⁶ N waxati dando tima nən ε konni, hanma xunbeli waxatin birin. Nayi, ε yi n fanda n ma sigatini. ⁷ Amasotɔ n mi waxi a xɔn ma, n xa ε to gbansan, n dangu. N wama nən n xa waxatidi ti ε konni, xa Marigin tin. ⁸ Koni n luma nən Efesi taani han Se Xaba Singen Sali lɔxɔna. ⁹ Bayo dεen bata rabi n xa n yi n ma wanla ke, anu n yεngε faane wuya.

¹⁰ Xa Timotε fa, ε a yisuxu alogo xamin yo nama a suxu, amasotɔ a walima Marigin nan xa alo n tan. ¹¹ Nayi, muxu yo nama a rajaxu. Koni ε a fanda a sigatini bɔjε xunbenli, alogo a mɔn xa xεtε n fεma, amasotɔ nxu nun dεnkεleya muxun bonne a mamεma be.

¹² ε naxan sεbεxi en ngaxakedenna Apolosi a fe ra, en fa na ma. N bata a mafan han alogo a xa siga ε konni e nun dεnkεleya muxun bonne, koni a jεnige ma fe mi yi a ra a xa na ligā singen. Xa a fεren sɔtɔ, a sigama nən.

Yamari dɔnxεne nun xɔntɔnne

¹³ ε lu ε yεε ra yi, ε lu dεnkεleyani. ε wεkile, ε sεnbεn sɔtɔ. ¹⁴ ε feen birin ligā xanuntenyaan nin.

¹⁵ ε a kolon a Esitefana nun a denbayaan nan singe tubi Yesu ma Akaya yamanani, e yi e yεtε lu

yama sarijanxina wanla ra. Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ¹⁶ ε xuru na muxu sifane ma naxanye birin e yixədəxəma wanli ito yi.

¹⁷ N bata sewa Esitefana fa feen na, e nun Foritunatusi nun Axayikusu. Ε to mi yi be, naxan yi dasaxi n ma e na so nən n yii ε funfuni. ¹⁸ E bata n nii yifan n ma alo e ε nii yifan ε ma kii naxan yi. Ε na muxu sifane wali fajni kolon.

¹⁹ Asi yamanan dənkəleya yamane ε xəntən. Akila nun Pirisila nun dənkəleya yamaan naxanye e malanma e banxini, ne ε xəntənma Marigin xinli ki fajni! ²⁰ Dənkəleya muxun naxanye birin be, ne ε xəntənma. Ε bode xəntən ngaxakedenya xəntən sunbuni.

²¹ N tan Pəli nan xəntən xuini itoe səbəma n yiin na.

²² Naxan mi Marigin xanuma, dangatən nan na ra.

N naxa, “Nxu Marigina, fa xulen!” ²³ En Marigi Yesu a hinanna xa lu ε xən. ²⁴ N ma xanuntenyana ε birin xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani.

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012**

**Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unporteddisponible en ligne**

**<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78